ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

THE RAINBOW
A CHILDREN'S MAGAZINE

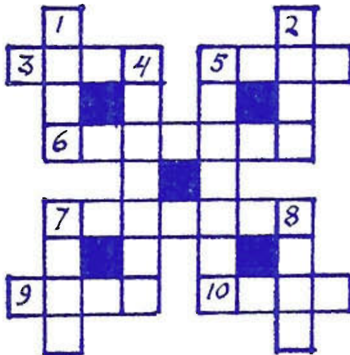

РІК XVIII. Ч. 10 (207)
ЖОВТЕНЬ 1971

ХРЕСТИКІВКА

(Уклала А. Дичка)

По горизонталі:

3. Ворог Лиса Микити.
5. Приправа до їжі.
6. Південний стейт ЗСА.
7. Гучна іграшка.
9. Притока р. Дунай.
10. Інакше — полювання.

По вертикалі:

1. Найбільш вживаний напій.
2. Місто в Криму.
4. Площа, що має чотири однакові боки.
5. Теперішня турецька назва Царгороду.
7. Сильний вітер.
8. Інакше — поле.

Загадка

Котилася тарілочка
По крутій горі,
Забавляла любих діток
У моїм дворі.
Нам тієї тарілочки
Чому не любить —
Хорошая, золотая
І як жар горить.

Прийшла баба — сама чорна
І чорний жупан, —
Заховала тарілочку
У синій туман.
Постихали співи й жарти
У дворі моїм;
Золотої тарілочки
Стало жаль усім.

Золотую тарілочку
Всі знають давно:
То на небі сонце ясне,
На ввесь світ одно.
Чорна баба — нічка темна:
Із давніх-давен
Покриває все на світі,
Як погасне день.

Леонід Глібів

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ЗАГАДКА

Що з весною одягається,
А на зиму одежі цурається?

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК І РОЗВ'ЯЗКИ РОЗВАГ ЗА ВЕРЕСЕНЬ Ц. Р.: ПОПЛУТАНІ ПРИКАЗКИ—ПРИСЛІВ'Я: 1) Вірний, як пес. 2) Дурний, як осел. 3) Відважний, як лев. 4) Наляканий, як заєць. 5) Гордий, як пава. 6) Співучий, як соловейко. 7) Хитрий, як лис. 8) Крикливий, як сорока. 9) Тихенький, як котик. 10) Голодний, як вовк. 11) Колючий, як їжак. **СКЛАДІТЬ СЛОВА:** 1) Черкаси. 2) Трускавець. 3) Вакації. 4) Какао. 5) Лікарство. 6) Оказія. **ЩО ЦЕ?** Редька. **ЩО ЦЕ?** Міст.

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редаґує Колеґія з членів Об'єднання Працівників Літератури для Дітей і Молоді. Річна передплата становить у ЗСА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа — 40 центів. Ціна подвійного числа — 60 центів.

Обкладинка роботи Ніни Мриц.

"THE RAINBOW" — "VESELKA"

Published monthly, exept May-June and July-August
Bi-monthly at Jersey City, New Jersey
81-83 Grand Street — Jersey City, N.J. 07303
Subscription $4.00 per year.
Entered as Second Class Mail at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці:
Петро Холодний — Осінні малярі

Осип ЗАЛЕСЬКИЙ

ПРО КОМПОЗИТОРА МИКОЛУ ЛЕОНТОВИЧА

Коли знову прийде зимова пора, то з голосників американських чи канадських станцій почуємо мелодію знаної нам щедрівки „Щедрик, щедрик, щедрівочка, прилетіла ластівочка" в перекладі на англійську мову. До пісні може й буде пояснення, що це російська різдвяна пісня, але нам усім треба знати і при нагоді іншим пояснити, що це українська народна пісня дуже давнього походження. Походить вона ще з дохристиянських часів, а співали її наші предки ранньою весною, під Новий Рік, що його святкували напровесні, не так, як тепер святкуємо взимі. Що воно так було, бачимо із слів пісні-щедрівки: „Там овечки покотились, а ягнички народились" і „прилетіла ластівочка" — а це могло діятися тільки навесні.

Мелодію цієї старовинної української пісні записав український композитор Микола Леонтович. З цієї простенької мелодії, що складається тільки з чотирьох тонів, він опрацював чудову хорову пісню, якою милуються не лиш українці, але всі чужі люди. Згадуємо про „Щедрика" тепер тому, що в цьому році відзначуємо п'ятдесятріччя з дня смерти Миколи Леонтовича.

Микола Леонтович народився 13 грудня 1877 року в селі Монастирське Працлавського повіту в Україні, в родині священика. Батько й мати вміли грати на музичних інструментах, залюбки співали українські пісні, і це вплинуло на розвиток музичного таланту молодого Миколи. По закінченні навчання в духовній школі в місті Шаргороді та Духовної Семінарії в Кам'янці Подільському Микола був учителем та дириґентом хорів і оркестр. Музичну освіту здобув у духовних школах та приватно в учителів музики, між ними й у славного українського композитора Миколи Лисенка. Вже як учень цікавився українськими народними піснями, записував їх мелодії і укладав до них ноти для хорів. Так опрацював він для хорів близько двох сот народних пісень, дуже вміло й цікаво, тому його обробки є одні з найкращих. Писав він також музичні твори до слів українських поетів і почав писати оперу „Під русалчин великдень", але не вспів її закінчити, бо вночі з 22 на 23 січня 1921 року вбив його невідомий злочинець в селі Марківці, куди Микола Леонтович приїхав у гостину до батька. Убивник був, мабуть, насланий большевиками, які в той час винищували українських діячів.

Леонтович не живе, але живуть його пісні і житимуть, доки житимуть люди, що люблять високе мистецтво.
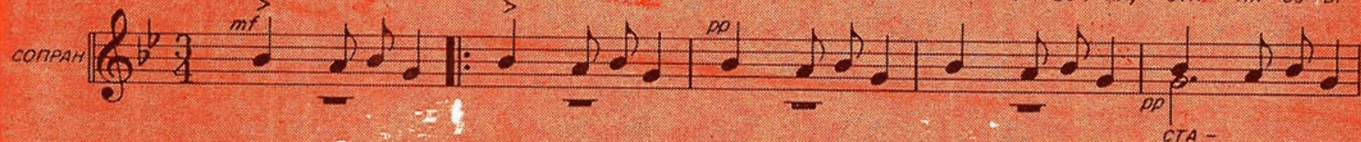
На наступній сторінці містимо ноти до „Щедрика".
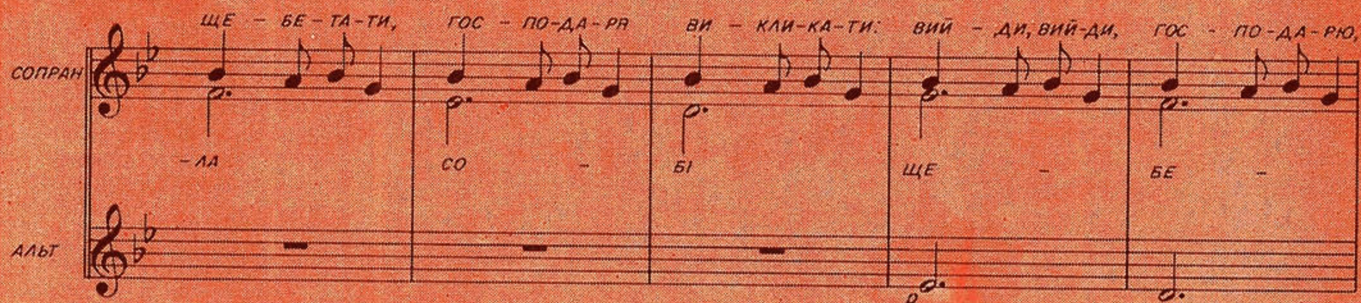
Пояснення-словничок: **П о к о т и л и с ь, котитись — to bear little ones (of sheep etc.); я г н и ч к а — молода овечка, ягнятко; д у х о в н а школа — церковна, основана при церкві; о б р о б к а — опрацювання (arrangement).**
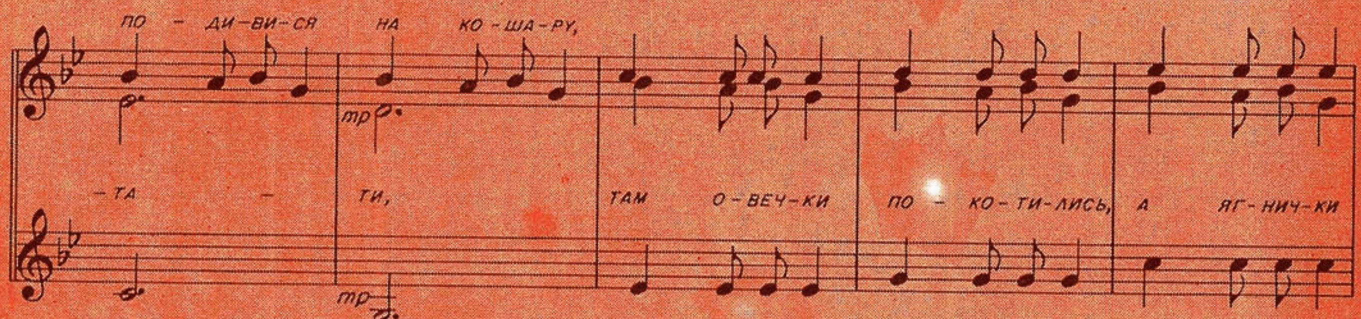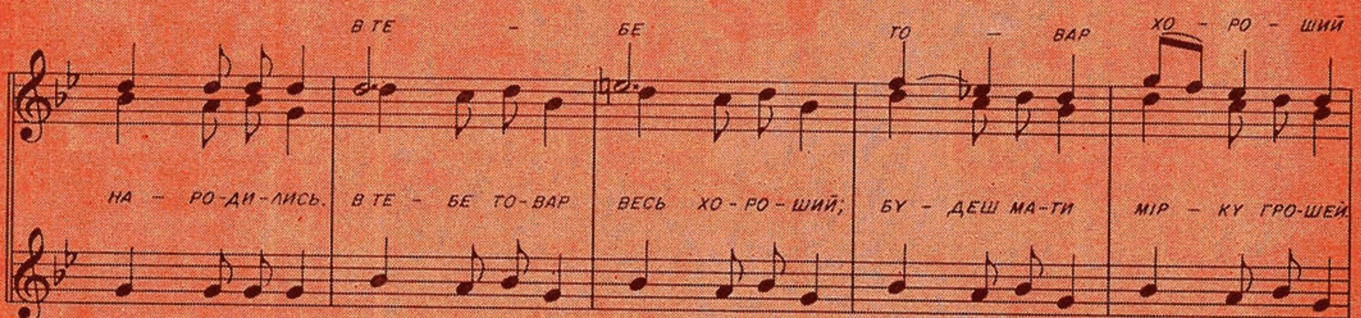

ЩЕДРИК
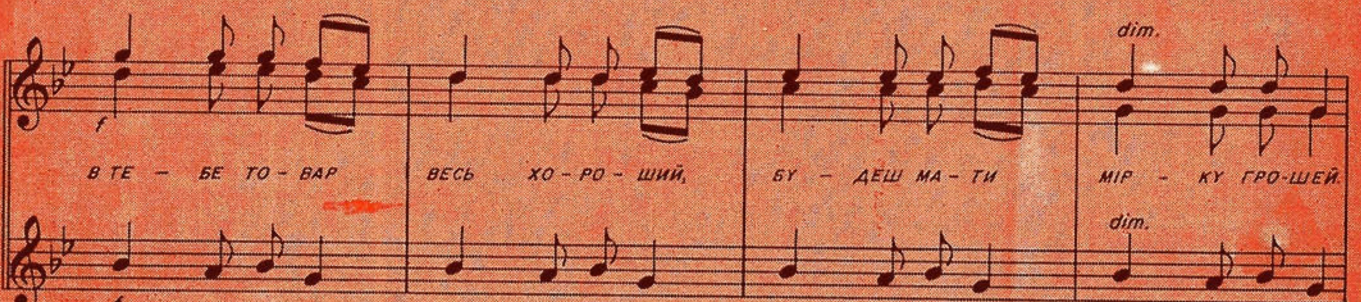
НАРОДНА ПІСНЯ
ОПР.-МИКОЛА ЛЕОНТОВИЧ

Р.Л.1971
Ч.-321,791

Роман ЗАВАДОВИЧ

Ілюстрація Едварда КОЗАКА

Блідне сонечко, і жовкне
Пишне листя на гілках,
Ліс німіє, тихне, мовкне,
Не щебече в ньому птах ...

Осінь просить нас у гості —
Подаруймо їй наш спів!
А в заплату дасть нам Осінь
Повні кошики грибів.

ЖОВТЕНЬ

ХОЧ НЕ ГРО-ШІ, ТО ПО - ЛО - ВА, В ТЕ - БЕ ЖІН-КА ЧОР - НО - БРО-ВА,

mf pp

В ТЕ - БЕ ЖІН - КА ЧОР - НО - БРО - ВА,

mf

В ТЕ - БЕ - - -

ХОЧ НЕ ГРО-ШІ, ТО ПО - ЛО - ВА, В ТЕ - БЕ ЖІН - КА ЧОР - НО - БРО - ВА. 1. ЩЕД - РИК, ЩЕД - РИК,

dim. mp mf pp

М - - - - -

dim. mp pp

2. pp

М - - - - -

ЛА - СТІ - ВОЧ - КА.

rit.

ЩЕД - РИК, ЩЕД-РИК, ЩЕД - РІ - ВОЧ - КА, ПРИ - ЛЕ - ТІ - ЛА

М - - - - -

Р.Л. 1971
Ч.-321,792

Н. САВЧЕНКО

Ілюстрація Едварда КОЗАКА

ДІД МОРОЗ

(П'єса-казка для дітей в 3-ох діях з піснями й танками)

Дійові особи:

Мачуха	Зайченя 1.
Явдоха, її дочка	Зайченя 2.
Орися, пасербиця	Хлопчик
Дід Мороз	Дівчина 1.
Крук	Дівчина 2.
Заєць	Міхоноша
	Парубок

Колядники, колядниці, сніжинки, зима, цариця сніжинок, діти.

ДІЯ I.

Сільська хата. Навпроти глядачів у стіні двері, направо й наліво попід стінами — лави, наліво вікно, проти нього ближче до глядачів стіл, за столом сидить Явдоха (одягнена пишно), праворуч на лаві сидить Орися (одягнена бідно) і пряде. В глибині праворуч піч, перед нею порається Мачуха.

ЯВДОХА *(позіхає)*. Я їсти хочу! Дайте вареників!

МАЧУХА *(пересуває горшки)*. Зараз, зараз, дитинко! *(До Орисі)*. А ти що, ледащо, не чуєш хіба, що Явдошка хоче їсти? Дай їй зараз вареників! *(Добуває з печі)*.

ОРИСЯ *(дає Явдосі вареники. Ніжно говорить)*. На, сестричко, їж на здоров'я! *(Явдоха хапає й їсть жадібно, бовтає ногами)*.

МАЧУХА *(до Явдохи ніжно)*. Їж, донечко, їж, серденько! Може ще дати? *(До Орисі сердито)*. А може й ти вареників захотіла? Пряди мені, пряди, бо... *(грозить Орисі)*. Ох, мені лишенько, забалакалася, вже й святий вечір надходить, а мені ще треба до сусідки збігати. Піду ж я. *(Одягається)*. А ти, доню їж, може ще чого хочеш?

ЯВДОХА. Дайте горіхів, яблук! *(бовтає ногами під столом)*.

МАЧУХА *(метушиться)*. Зараз, зараз, донечко, зараз, голубко *(дає)*, на, їж, донечко! *(Обертається до Орисі, грізно)*. А ти ж дивись мені ледащице, попряди оце все *(кидає їй купу мичок)*, в хаті поприбирай, води принеси, поможи Явдошці убратися та щоб усе скінчила, поки я вернуся.

ОРИСЯ *(несміливо)*. Мамо, свято ж надходить, а я прястиму...

МАЧУХА *(сердито)*. Свято, свято, я тобі дам свято, ти б усе святкувала, дармоїдка. Кажу тобі: пряди, а то з хати вижену! *(грозить і виходить)*.

ОРИСЯ *(зідхає і пряде. До Явдохи, що їсть яблука)*. Сестричко, дай мені яблучка, хоч раз укусити!

ЯВДОХА *(бовтає ногами й їсть)*. Не дам!

ОРИСЯ. Сестричко, дай покуштувати горішка!

ЯВДОХА. Не дам!

ОРИСЯ *(зідхає і пряде ввесь час)*. Сестричко, чи тобі не нудно отак цілий день сидіти й нічого не робити? *(Трохи згодом нерішуче)*. Сестричко, позич мені спідничку, в тебе їх багато, а в мене одна та й та, дивись, яка подерта. А сьогодні ж колядники прийдуть, соромно.

ЯВДОХА. Не дам. Я спати хочу! *(Потягається, схиляє голову на стіл і засипляє)*.

ОРИСЯ *(зідхає й пряде)*. Боже мій милосердний, і завіщо мене мачуха так ненавидить? Усе лає та б'є. Поки покійні тато були живі, то ще не так, а тепер що не зроблю, то все не довподоби. Я вже силкуюся з усіх сил догодити і ніяк не догоджу — водно лають. Ось сьогодні вже й свято заходить, а я мушу прясти. Та Господь з ними. Панотець у церкві казали, що треба любити своїх батьків, слухати їх і молитися за них. *(Молиться)*. Боже, прихили

до мене серце мачухи! Я буду вже все, все робити, все терпітиму, буду годити їй в усьому, тільки зроби Господи, щоб вона стала до мене добра! Пошли мені хоч трошки ласки, щастя! *(Утирає сльози)*. Ой лишенько, мачуха скоро вернеться, а я й половини не спряла, дістанеться ж мені! *(Швидко пряде. Чути здалека колядки. Орися прислухається, встає)*. О, вже й колядники йдуть! *(Будить Явдоху)*. Вставай, вставай, сестричко, колядники зараз прийдуть! Вставай, уберешся гарно. *(Явдоха спить і хропе)*. Ну, що з нею робити — спить. *(Метушиться, поправляє скатерть, ослони, ставить на стіл паляницю, ковбасу. Увіходять колядники із звіздою, хлопці, дівгата, діти)*.

ВСІ. Добрий вечір вам у хату, дозвольте заколядувати на „Рідну Школу"!

ОРИСЯ *(кланяється)*. Добривечір, просимо.

ДІВЧИНА 1. А де ж це тітка?

ОРИСЯ. Мати пішли до сусідки.

(Колядники колядують, Орися дає їм паляниці тощо. Стають так, що заступають Явдоху, її не видно).

ДІВЧИНА 2. А що це Явдохи ни видно, де це вона? *(Явдоха хропе)*.

ДІВЧИНА 1. А ось, дивись, спить!

ДІВЧАТА й ХЛОПЦІ *(кидаються)*. Де, де? *(Явдоха хропе, всі її будять)*. Явдохо, вставай! *(Явдоха хропе, всі сміються, потім сідають на лавки — розмовляють, жартують)*.

ОРИСЯ. А багато наколядували?

МІХОНОША *(з мішком)*. Та добрі люди надавали, спасибі їм!

ОРИСЯ. От і добре, дай Боже вам якнайбільше заколядувати на нашу любу „Рідну Школу".

ХЛОПЧИК. А я знаю вірша.

ДІВЧАТА. Диви, ану прокажи!

ХЛОПЧИК *(деклямує)*. Я маленький хлопчик, виліз на стовпчик, Христа прославляю, вас з празником поздоровляю. *(Кланяється)*.

ДІВЧАТА *(хто гладить його по голові, дехто цілує)*. Та й гарно ж як сказав і який віршик, от молодець! *(Сміються всі)*.

ОРИСЯ. А заспівайте лишень якої гарної пісні!

(Колядники й Орися співають. Входить Магуха, стає на дверях).

МАЧУХА *(сердито)*. А це що за забава?

КОЛЯДНИКИ *(кланяються)*. Добривечір, тітко! Колядувати прийшли.

МАЧУХА *(вже ласкаво)*. А, любі колядннчики, то це десь і моя Явдоха з вами бавиться. *(Приглядається)*. А де ж це вона? Явдошко, де ти? *(Явдоха хропе)*.

ВСІ *(сміються)*. Та вона онде, спить.

МАЧУХА *(вже сердито)*. Так он воно як! То оце так колядують! Підняли гармидер такий, що хата ходором ходить! Гетьте мені зараз із хати! *(До публіки)*. Дивіться, люди добрі, чи хто бачив таке? *(Гонить колядників)*.

КОЛЯДНИКИ. Добраніч вам, тітко! *(Виходять)*.

МАЧУХА. Забирайтесь, забирайтесь мені мерщій з хати! *(До Орисі, що стоїть переляканa)*. Ах, ти ж, ледащице, це ти все винна. Оце так ти працюєш, кажи мені, га? Що ти поробила моїй Явдошці, що вона водно спить? Це ти умисне її так приспала, всипала певно чогось *(Явдоха хропе)*, щоб міцно спала, а сама понаводила повну хату таких ледарів, як і сама, та й забавляєшся! *(Грозить Орисі)*. Ну, вже ж і упеклася ти мені! Геть, щоб я й на очі тебе не бачила! Вже мені набридло слухати. Куди не піду, то одно: Орися та й Орися. *(Кригить і стукає кулаком об кулак)*. Геть мені з очей кажу! Що ти поробила людям, що позачаровувала всіх: і хороша, мовляв, і така і сяка, водно вихваляють, а за мою Явдошку й собака не гавкне, ніхто й не запитає словечком. Оце через тебе ніхто Явдохи не посватає. Геть же мені зараз, щоб я тебе вже й не бачила ніколи! *(Орися стоїть і плаге)*. Ну, чого рюмсаєш, кажу тобі: забирайся зараз же мені з хати, не хочу вже я тебе більше терпіти! Забирайся зараз же, ну, чого стоїш? *(Тупотить ногами, стукає кулаками)*.

ОРИСЯ *(плаге)*. Мамо, куди ж піду проти ночі?..

МАЧУХА *(кидає їй шматок хліба)*. Про мене, йди, куди знаєш, але геть з моєї хати!

ОРИСЯ *(плаге)*. Мамо, я боюся, надворі холодно, темно, вовки з'їдять.

МАЧУХА. Про мене, нехай з'їдять! *(Випихає її і кидає за нею хустку)*.

МАЧУХА *(сама)*. Ну, нарешті здихалася, слава Богу, тієї напасти, тієї ледащиці, дармоїда. Тепер уже не буде *(кривиться)*: „Орися та й Орися!" Тепер, як її нема, то й мою Явдошку посватають швидше. *(Підходить до Явдохи, будить ніжно)*. Вставай, Явдошко, прокинься, вже нема тієї нікчеми, вставай!

ЯВДОХА *(крізь сон)*. Га?

МАЧУХА. Вставай, моя доню, вже ти тепер сама, все добро тобі зостанеться.

ЯВДОХА *(протягається й позіхає, вередливо)*. Я їсти хочу!

(Завіса)

Катерина ПЕРЕЛІСНА

Ілюстрації Юрія КОЗАКА

БІМОВІ ЛОВИ

Скучно Бімові в дворі —
Ні птахів, ні дітвори,

Навіть котик десь забіг,
А Бровко спочити ліг.

Бім під хвірткою проліз
І побіг на лови в ліс.

Розігнався в будяки —
Ой! Стоять страшні вовки!

Ще й рогаті! „Ме-ме-ме!
Ти куди біжиш, дурне?

Бім розсердився: „Гав-гав!"
Та ріжком у бік дістав.

Навіть ойкнути не вспів,
Як упав на їжаків.

„Ой, колючі! Вав-ваву!"
Підхопився і в траву!

Наступив на мишенят„
Аж підскочив та тікать!

Та на лихо жук-рогач
За хвоста чепивсь, хоч плач!

Бім, як дзиґа, завертівсь,
І в струмочок покотивсь.

Жук сердито загудів,
Ущипнув хвоста й пустив.

Бім зрадів, що збувсь біди,
Й швидше вискочив з води.

Тут захлюпала вода,
Зиркнув Бім — нова біда!

Щось зелене, як трава,
Закричало: „Ква-ква-ква!"

І кози рогаті тут, —
Із струмочка воду п'ють!

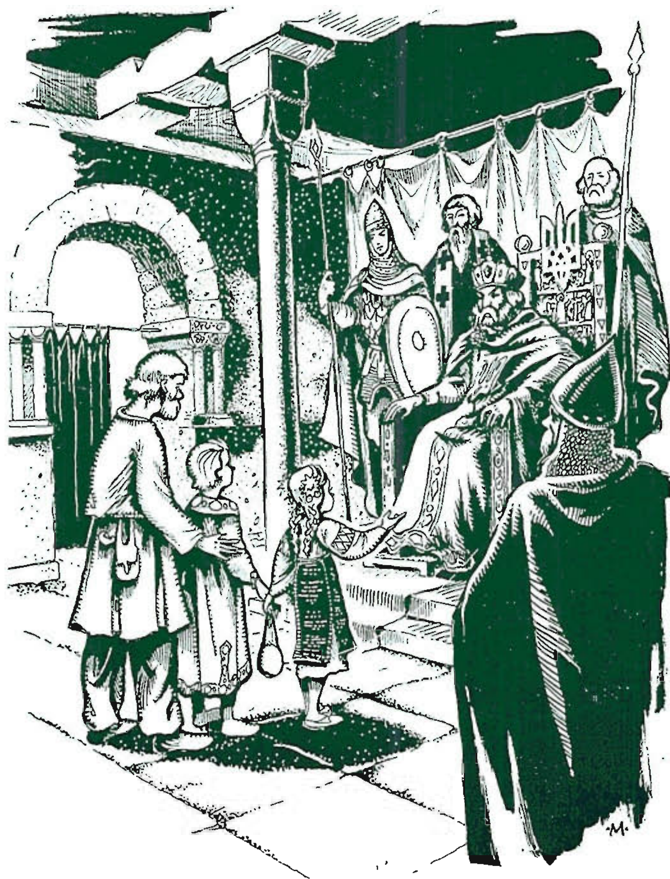
Бім присів, поплазував,
Озирнувся і помчав!

Шурх під хвірткою у двір!..
І не любить кіз з тих пір.

Юрій ТИС *Ілюстрація Михайла МИХАЛЕВИЧА*

ПИСАНКА

V

Сім тижнів їхали до Києва. Під час постоїв Лада відшукувала діда й питала, як він себе почуває. А дід Остап наче відмолодів, спав небагато, розглядав околиці й радів давно небаченою природою.

Одного дня Лада почула поклик Степового Орла:

— Щасливо вертайтесь!

Лада відгукнулась:

— Дякую, Орле, за поміч! Живи довго і щасливо!

Десь у степу занявкав у кущах Великий Кіт. І його вітала дівчинка приязними словами. А коли проїжджали лісом, вийшов з-поміж дерев Вуйко Ведмідь.

— Гу-гу-гу! Це я, не лякайтесь!

Купець не розумів мови ведмедя. Його кінь стрибнув убік, і купець націлився на ведмедя з лука. Але Лада скрикнула:

— Не стріляйте його! Він мій приятель!

Купець здивовано глянув на Ладу. Валка спинилася.

— Так, мій друг!

Лада стрибнула з верблюда.

Остовпіли купці, бачачи таке дивне диво: маленька дівчинка без страху підходить до страшного звіра й цілує його в щоку. А ведмідь бурмотить щось, роззявляє велетенську пащу й легко-легенько обіймає лапами дівчинку.

І Лада розповіла арабам про свої дивні пригоди.

Їхали далі до Києва радісні й веселі. Одного дня побачили велику ріку. То був Бористен-Дніпро. Його води пливли широкими річищами кудись у далину. На березі ріки стояло сім київських горбів із сімома стами церков, палаців і веж. То був столичний Київ, див-город.

— Ось у цих горах — розповідав дід Остап, — спочиває наше зачароване військо. У великій печері сплять озброєні лицарі три сотні років! Вони ждуть, поки у хвилину горя й лиха прийде хтось до них і пробудить їх з твердого сну. Тоді вони підуть у бій і знову ляжуть спати.

— Але, — зідхнув дід, — люди забули, де лицарі сплять і як їх пробудити!

В'їхали в місто. Купці збиралися відпочити у заїзді, а Лада хотіла зараз же бігти до палацу Великого Князя. Так і попрощалися Лада й княженко з добрими людьми, гарно кланяючись їм і бажаючи багато щастя й успіху.

Увійшли без перепон до палацу, і підручний зголосив їх володареві України-Руси. Великий Князь вийшов до гостей і спитав:

— А чого вам потрібно від мене, діти? Чи може ви, дідусю, маєте яку справу?

Тоді Лада почала розповідати свої пригоди, а в той час володар цікаво споглядав то на її носик, то на непокірний чуб княженка. Врешті промовив:

— Ти, Андрійку, залишись у мене, поки я повідомлю твоїх батьків. Дуже дякую тобі, Ладуню, за те, що визволила Андрійка з неволі. В нагороду ви всі з дідунем можете замешкати у моєму дворі.

Але Лада ще не скінчила:

— Великий Князю! Ще хочу сказати, що чаклун з півночі йде з могутнім військом на нас.

Великий Князь споважнів і задумався.

— Нам доносили про це наші звідуни, і ми готовимось до війни.

На другий день Ладуня побачила закованих у залізо перших лицарів, що відходили з Києва у похід проти ворога.

Невдовзі появилися на обрії тисячі й тисячі ворожих наїзників. Над їхніми полками повівали червоні прапори, а здалеку темніли дими спалених осель.

Великий Князь сказав:

— Могутні сили зібрав ворог, а в мене лицарів мало. Чи встоїмо з нашими силами проти такого сильного наєасника? Як би не було, не посоромимо землі нашої! Будемо битися до загину!

Затрубіли герольди у срібні сурми і лицарі пішли в бій.

Княженко теж пішов на війну, йому дали маленький панцер і меч. Він пригладив свого чуба й подав Ладі на прощання руку. Але чуб зараз же піднявся знову вгору.

Лада побігла на оборонний мур, щоб зорити за боєм. Коли княжі лицарі вийшли у рівних лавах, над ними повівав блакитний прапор з білим хрестом. В Ладиних очах стали сльози. Це ж бо мала жменька йшла на змаг з полчищами ворога. Сиділи на конях спокійно і ждали наказу до бою. Між ними видніла маленька постать княженка. Кожний лицар славен, кожний пишний. А з поля нісся гамір і рев багатьох тисяч ворожих вояків.

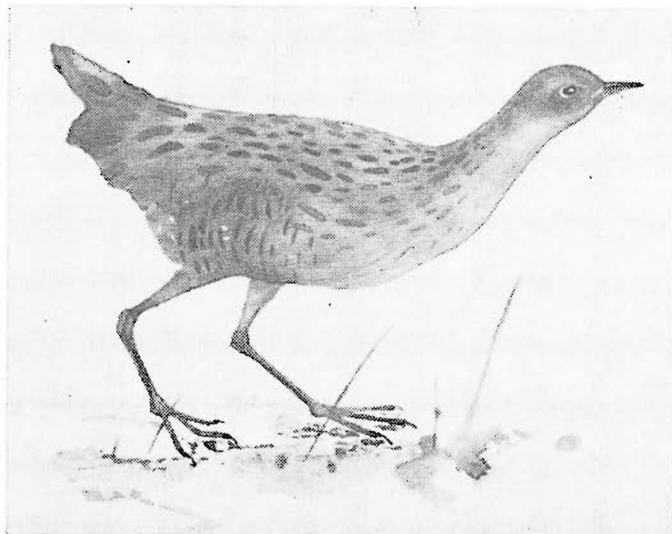
Лада поглянула на місто. Блищали золочені бані собору святої Софії, доми й пишні палати бояр. Вулиці були повні народу. Всі пожильці передмість поховалися за оборонні мури, вони не знали воєнних хитрощів і їхнім завданням було тільки боронити місто з мурів і стрільниць.

(Продовження буде)

Пояснення-словничок: Бористен — старовинна назва Дніпра; річище — bed of river; герольд — окличник (herald, announcer); зорити — спостерігати, слідкувати (to observe, to follow closely); лава — ряд (rank, file); стрільниці — отвори в оборонних мурах або баштах, через які стріляли на ворогів.

ПІШКИ У ВИРІЙ

В Україні літніми вечорами з поля доноситься голосне дрр-дрр, наче хто тріскою по гребінцеві водить. Це кричить, або як в Україні кажуть, „дере" деркач (Corn Crake). Деркач це невеличкий рудуватий птах з породи куриних, корисний

і цікавий своєю поведінкою. Гніздо він мостить у густій траві на луках або на полі в житах, годується червячками і комахами, серед яких дуже багато шкідників.

Зимує деркач, як і більшість европейських перелітних птахів, в Африці, а свій шлях у вирій і з вирію додому відбуває . . . пішки! Літає він не дуже добре і вживає своїх крил тільки тоді, коли мусить перелетіти через воду — через річки та морські протоки, що відділяють Европу від Африки. Ноги у нього довгі, й біжить він швидко, витягнувши голову вперед. Подається у мандрівку тоді, коли трава на його шляху висока, щоб могла ховати його від ворогів. Через те він прибуває в Україну пізніше за інших перелітних птахів, а відходить раніше; мандрує вночі, сам-один, а не в гурті інших птахів, хоч би й деркачів.

М.Д.

Тріска — chip, splinter; протока — strait.

СУНИЧНИЙ КОМПАС

Деякі рослини можуть бути для нас добрим компасом. Наприклад, лісові суниці допоможуть нам знайти дорогу в лісі, коли сонця не видно й ми не знаємо, де південь, де північ.

Пошукаймо суниць біля пенька, каменях чи дерева. Погляньмо на них уважно: з одного боку пенька суниці будуть спіліші, з другого — зеленіші, недозрілі. От і сказали нам суниці: „Там, де ми червоні — південь, а де зеленкуваті — північ". Перевірмо це ще на окремих ягодах, не рухаючи їх: з півдня ягідка буде червоніша, а з півночі блідіша (звичайно, якщо її щось не закриває від сонця). Легко догадаєтесь, що так і мусить бути, бо з півдня соняшного світла доходить більше, і ягоди скоріше доспівають.

М. Д.

ЗАЙЧИК-ПОБІГАЙЧИК

ГОРЕ ЗАЯЧОЇ РОДИНИ

Ті зайчики, що втекли від людей, довго бігали по лісі, аж нарешті спинилися. Почали рахувати — тільки п'ятеро, а двох немає: Зайчика-Побігайчика та ще одного. Збилися всі під кущем, сидять тихо. Ні травички скубти не хочеться, про скоки та стрибі забули, сумно всім. Аж дивляться — біжить Зайчик-Побігайчик.

Всі зраділи, обступили його, розпитують, як він визволився та де ще один братчик. Розказав їм Зайчик-Побігайчик усе, що бачив, коли вони втекли, та як полонили одного зайчика та що говорили між собою.

— От і пішли вони, взявши з собою нашого братчика, — розказує Зайчик-Побігайчик, — а я, виждавши, коли вони відійшли далі, вихопився з вівса та й прибіг сюди до вас.

Невесело, ледве-ледве приплентались додому. Сумно пройшов той день. Всі згадували братчика, пам'ятаючи мамині слова про хижого чоловіка, як він і м'ясо заяче їсть і навіть шкуру та хутро заяче використовує.

Прибігла мама та дуже засмутилася, почувши все те.

— Так наш братчик уже й не повернеться до нас? — запитав маму Зайчик-Побігайчик.

— Хто його знає, дитино моя! — каже засмучена зайчиха. — Як у добрі руки попаде, то може й вернутися. І серед людей бувають такі, що жалують живе створіння та випускають на волю чи птицю, чи звіра. А то буває, що й сам заєць добере способу дістатися на волю. От, коли хочете, розкажу вам баєчку про зайця поштаря, як він з неволі визволився.

— Розкажіть, мамусю! — попросили діти.

Щоб розважити їх трохи, зайчиха почала розказувати таку казку.

ЗАЄЦЬ - ПОШТАР

Піймав чоловік зайця. Поклав його в мішок та й заніс на ярмарок. Входить він у місто, аж іде другий чоловік та й питає:

— Що ти там несеш у мішку?

А той каже: — Несу поштаря.

— Що б ти хотів за того поштаря?

— Даси, — каже, — п'ять гривень, то купиш, а не даси то я йду далі.

Той чоловік дав п'ять гривень, переклав зайця собі в торбу та й вертається додому. Вийшов він за місто, а заєць каже:

— Ой, пусти мене, бо мені зле в торбині сидіти!

— А як втечеш? — питає чоловік.

— Ти не маєш чого боятися, — відповідає заєць, — бо я знаю, де твоя хата.

— Ну, — каже чоловік, — то я тебе пускаю, лиш прив'яжу тобі калитку з грішми, щоб був значений.

Пустив він зайця, і заєць побіг собі. Той чоловік гадав, що він побіг до його дому. Приходить додому й питає жінки:

— Чи не був тут поштар?

— Ні, — каже жінка, — не бачила жадного поштаря.

Він каже до жінки:

Я дав п'ять гривень за поштаря та ще й прив'язав до нього калитку з грішми.

— Іди, — каже жінка, — може він за селом сидить і не знає, до якої хати зайти.

Чоловік вийшов за село, ходив цілий день, але ніде зайця не бачив. Приходить додому та й каже до жінки:

— Не досить, що пропав заєць, а ще й калитка з грішми.

Ця казочка трохи розважила зайченяток, і вони заснули з надією, що їх братчикові пощастить визволитися з неволі.

ЗУСТРІЧ З БІЛОЧКОЮ

Одного дня вся заяча родина верталася додому з поля. Вже недалеко від нори бачать — якась невеличка рудувата звірина з довгим пухнатим хвостиком жваво плигає з дерева на дерево та гризе горішки. Зайчиха й каже тихенько до дітей:

— Це наша родичка, білка.

Уклонилася зайчиха привітно руденькій пані.

— Добридень вам, нанашко! — А до дітей: — Кланяйтеся, дітки!

— Доброго вам здоров'я! — чемно відмовила білка. Спинилась та й гойдається на гілочці понад самою землею.

— Оце вся ваша родина? — питає.

— Уся! — сумно зідхнула зайчиха. — Було ще одно, та попало до рук чоловікові. Ми вже думали, що всі загинемо.

— Не сумуйте завчасу! — каже білочка. — От ще вчора я чула, як один чоловік отут недалеко під деревом читав вірші поета Якова Щоголева про зайця, як його з неволі випустили.

— То може б ви ласкаві були розказати? — попросила зайчиха.

— Добре, послухайте! — відповіла охоче білочка та й почала:

Якось охотник та зайця піймав,
Виніс на місто і став продавати.
Я йому копу за нього віддав,
Тільки щоб людям нікому не дати.

Виніс його в хату. Взяла його дріж.
Дивиться пильно на мене звірина
Так, немов хоче сказати: „Не ріж!
Лучче пусти мене, бо я сиротина!"
Ну, я поніс його, кинув на тік.
Зайчик городами в поле подався . . .

Діти пильно слухали, настовбурчивши вуха, а в зайчихи аж сльози на очах показалися.

— Ото, спасибі вам! — каже вона до білочки. — Може й нашому зайченяті поталанить так, що його живого на волю випустять. Бувайте здорові!

— Ідіть здоровенькі! — відповіла білочка та й пострибала далі з дерева на дерево, шукаючи шишок та горішків.

Пояснення-словничок: **З б и т и с я** — зібратися вкупі, разом; **с т р и б**, стрибок — скок, підскок (jump, leap); **п о л о н и т и** — взяти в полон, у неволю (to capture, to take prisoner); **п л е н т а т и с я** — іти поволі, „нога за ногою", воліктися (to walk swayingly, to drag oneself); **г р и в н я** — назва грошей; **к а л и т к а** — гаманець, торбинка чи мішечок на гроші (purse); щоб був значений — тут: щоб можна було пізнати; **р о д и ч** — свояк (relative); **о х о т н и к** — мисливець ,ловець (hunter); **к о п а** — 50 копійок (пазва грошей); **т і к** — убита твердо земля, на якій молотять зерно (threashing floor); **н а с т о в б у р ч и т и** — наставити, піднести догори (to set up bristle).

(Продовження буде)

З ПРИЧИН ВІД РЕДАКЦІЇ НЕЗАЛЕЖНИХ ГОЦА ДРАЛА Й БОГДАН — СІЧОВИЙ СТРІЛЕЦЬ В ЦЬОМУ ЧИСЛІ НЕ ПОЯВИЛИСЬ.

КНИЖЕЧКА ПРО КОТИКА-СКРИПАЛЯ

Ви, читачі, напевно знаєте народну казку про котика, який грою на скрипочці вирятував від смерти свого необережного друга півника, що його схопила хитра лисичка. Ця казка була друкована в „Веселці" (рік 1965, ч. 3, стор. 4-6) з ілюстраціями мистця Петра Лапина. Про цього котика-скрипаля написала віршика поетка і співробітниця „Веселки" Діма і від цього назвала свою нову книжечку віршів "Кіт Музика". На обкладинці цієї збірки Ви побачите „портрет" котика-музики, який намалював Едвард Козак (ЕКО). У збірці Діми є вірші й про інших звірів — жабку, крілика, коника-стрибунця, білочку, павучка, гіпопотама. Є й вірші про квіти, рослини, про дощ, сніг і вітер, про весну, літо, осінь і зиму. Є вірші про дітей та їх пригоди, є й про Україну. Дуже смішний вірш-небилиця. До кожного вірша одну, або й більше ілюстрацій виконав ЕКО. Книжечка видана кольорами, на доброму папері. Друк великий і його легко читати. Діти без труду вивчать вірші напам'ять. Деякі можна співати, або інсценізувати, чи влаштувати з них гру-забаву.

В.Б.

КНИЖЕЧКА ВІРШІВ ПРО НОВАЧАТ

Виданням Пластового Музею в Клівленді появилася збірка віршів Ніни МРИЦ п. н. „ВОГНИК". Збірка починається „Молитвою українського новацтва" до Пречистої Діви Марії. У своїх віршах авторка описує життя, пригоди, зайняття й розваги пластового новацтва впродовж усього року. Є вірші присвячені весні, великоднім звичаям, весняним прогулянкам та природі — квітам, травам, деревам, пташкам і звірятам. Є вірші про новацьке таборування й вогник. Є й веселі пригоди під час таборування. У вірші „Чи знаєте?" новачата розповідають, чого навчилися в лісовій школі. Новацькі сходини й зайняття в домівці, новацьке Різдво з традиційною „свічечкою" описані авторкою живо, цікаво й з гумором. Закінчується збірка „Прощальною піснею" роя „Карпатські Бджілки".

Кожний вірш прикрашений ілюстрацією авторки, бо Ніна Мриц не лише пише вірші, а й малює. Багато з вас читали напевно її попередні збірки „По ягідки" й „Пригоди Горішка". Ніна Мриц пише також вірші для „Веселки" й ілюструє наш журнал.

Нова збірка має кольорову обкладинку й кінцівку, видана на доброму папері, друк чіткий, слова мають наголоси. Усіх віршів є 24 на 34-ох сторінках.

Про те, як зле не бути новаком — прочитайте вірш „Велика турбота", а ще краще придбайте цю збірку й прочитайте всі вірші та огляньте всі малюнки. Хто з вас ще не є новаком — напевно ним стане!

В.Б.

Михайло КАЧАЛУБА

ЖОВТЕНЬ

Жовкне листя,
в'януть квіти,
опустіли вже поля,
і від ранку
зимний вітер
плаче в соснах, як маля.

Ходить жовтень
злотокосий
у шовковім жупані,
сіє ранком
зимні роси
по травичці, по стерні.

З рільниками
йде у поле
по картоплю, буряки;
заглядає
і до школи,
як учаться дітваки.

Зимний — холодний; маля — малесенька дитина; роса — dew; стерня — stubble.

Дорога Веселко!

Я довідалась від моїх батьків, що цього року ОПЛДМ (Об'єднання Працівників Літератури для Дітей і Молоді) святкує 25 ліття видавничої праці. З цієї нагоди я з моїм братом „Орестом" складаю по $ 1.25 на видавничий фонд. Я маю багато книжок, з них я

виписала цікаві речення. Хай читачі Веселки розгадають назви книжок.

1) „Кинь ведмедю, кинь журитись,
Я піду під землю ритись,
Може золота добуду,
Будеш мати зуб без труду".

2) Місяць до вікна моргнув.
Ой солодкий сон їх був!

3) Вперлися ніжками, вдарились ріжками — стук-стук, аж пішов понад річку гук.

4) І придумали таке: одна лягла на стежину, зігнула голову і спину, а друга понад нею тільки скік на другий бік!

5) Ще й сонечко не зайшло, як до рідного міста прибули, а там їх князь із військом своїм зустрів. На радощах музики грали і в усі дзвони в церквах дзвонили.

6) Зійшов на доли й пішов туди, де горе нужда. І скільки разів творив добро обездоленим, скільки разів обтирав сльозу з лиця нещасного, стільки разів у його грудях розквітала наново чарівна квітка щастя.

Бажаємо усім працівникам ОПЛДМ кріпкого здоров'я і многих літ.

Рената й Орест Хабурські
Іслінґтон, Канада

Відповідь Редакції: Дорогі Ренато й Оресте! Вашу пожертву на ОПЛДМ з нагоди його 25-ліття ми переслали на адресу Ювілята. ОПЛДМ напевно втішиться, що Ви пам'ятаєте про цю корисну установу, що стільки років видає книжечки для дітей. Думаємо, що й інші діти підуть за Вашим прикладом і складуть свої пожертви з нагоди 25-ліття ОПЛДМ. Сподіваємося, що діти-читачі „Веселки" спробують своїх сил, щоб розгадати наголовки книжок, з яких Ви взяли цікаві речення. Бажаємо Вам всего доброго!

Марта Іванчишин з Бронксу, Н. Й., пише: До Редакції „Веселки". Посилаю 10 долярів на передплату журналу. Я й мій брат Роман любимо читати „Веселку", але ми вже обоє юнаки і думаю, що на наше місце треба нових читачів.

Прошу „Веселку" вмістити допис про мій перший виступ на сцені у Студії Мистецького Слова, що її веде п-і Лідія Крушельницька. Жду, коли „Веселка" загостить до мене й мого брата.

Відповідь Редакції: Дорога Марто! Дякуємо за цікавий опис Твоїх переживань у ролі Лисиці Жалібниці. Містимо його в цьому числі журналу. Варто, щоб якнайбільше дітей відвідувало Студію Мистецького Слова, бо там навчаться поведінки на сцені і засвоять зразкову українську літературну мову.

Дякуємо за відновлення передплати. Наші читачі підростають і стають юнаками, проте багато юнаків і дорослих людей пишуть нам, що радо читають „Веселку". Щирий привіт Тобі й Твоєму братікові Романові!

МІЙ ПЕРШИЙ ВИСТУП НА СЦЕНІ

4-го квітня ц. р. у Ню Йорку вперше поставлено інсценізацію байок Леоніда Глібова „Що посієш — те й пожнеш" у виконанні Студії Мистецького Слова п-і Лідії Крушельницької. У цій виставі я танцювала й грала ролю Лисиці Жалібниці.

Здається, ніколи не забуду цього мого першого виступу на великій сцені „Фешен Інституту". Важка завіса поволі підносилася і різнокольорові світла ясно освітили сцену й мене. Моє серце голосно стукало, і здавалося мені, що я забула, що маю говорити. Але за хвилину зніяковіння минуло, і я з приємністю грала ролю Лисиці. Мені навіть було жаль, що роля коротка і вже треба зійти зі сцени. Почувши рясні оплески публіки, я забула про змучення і про довгі проби перед інсценізацією.

Наша вчителька п-і Л. Крушельницька цілий рік працювала з нами, щоб ми не лише вміли вести себе на сцені, але головно, щоб наша українська мова була якнайкраща. Наша Студія вже виступала з інсценізацією байок Глібова у Філядельфії, а по вакаціях поїдемо до Монтреалю в Канаді.

Я дуже вдоволена, що належу до Студії Мистецького Слова і заохочую всіх молодших і старших дітей брати участь у сценічних виступах, бо так найкраще можна засвоїти українську літературну мову.

Марта Іванчишин,
Бронкс, Н.Й.

Наталя ЗАБІЛА

ЛІЧИЛОЧКА

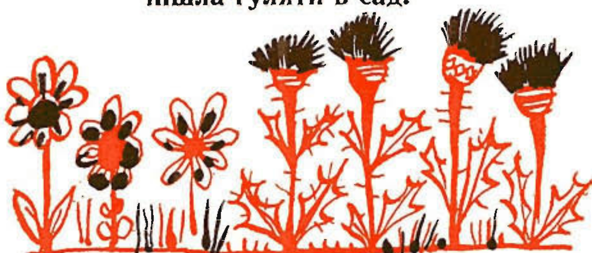
Ілюстрації Е. КОЗАКА

Одна маленька дівчинка
пішла гуляти в сад.

Там дві зелені яблуньки
край тину стали вряд.

Під вітами три квітоньки,
чотири будяки.

Над ними п'ять метеликів
ведуть свої танки.

Шість коників змагаються —
хто вище всіх плигне?

А сім пташок цвірінькають,
вітаючи мене.

До тину між деревами
драбину я припну,

угору по драбиночці
аж вісім раз ступну.

У мене дев'ять друзів є,
покличу їх мерщій

І десять стиглих яблучок
складу у кошик свій.

Смачних рум'яних яблучок
нам вистачить усім:

я друзям дам по одному
сама десяте з'їм.